

Ludzas pilsdrupas

Darbības stratēģija tūrisma kontekstā

Galveno resursu izvērtējums Latgalei stratēģiski nozīmīga kultūras mantojuma – Ludzas pilsdrupu darbības virzienu noteikšanai tūrisma attīstības kontekstā. Identificēti galvenie sociālekonomiskie ieguvumi, nepieciešamība investīciju piesaistei, galvenie riski un ilgtspējīgas attīstības priekšnoteikumi.

2017, Ludzas novada dome.

*Redakcija apstiprināta 2017.gada ____ . jūnija Ludzas novada
domes sēdē (prot. Nr. _____, ____ #)*

Saturs

Ievads.....	2
I. INFORMATĪVI-ANALĪTISKĀ DAĻA.....	3
1. Esošās situācijas analīze	3
1.1. Kultūras mantojuma objekta vadības modelis, organizatoriskā struktūras un darbības pilnvarojums.....	3
1.2. Teritorijas attīstības nepieciešamības pamatojums atbilstoši politikas plānošanas dokumentiem.....	4
1.3. Ludzas pilsdrupas kopējā Latgales tūrisma plūsmā – pamatojums plānoto pakalpojumu pieprasījumam.....	5
1.4. SVID analīze	15
II PLĀNOŠANAS DAĻA.....	19
2. Objekta misija un nākotnes attīstības redzējums.....	19
2.1. Vērtības.....	19
2.2. Misija un nākotnes attīstības redzējums (vīzija)	21
2.3. Mērķis un prioritārie attīstības virzieni.....	21
2.4. Prioritārie uzdevumi un sociālekonomiskie ieguvumi	22
2.5. Stratēģijas darbības termiņš	24
2.6. Galvenās mērķgrupas.....	24
III PAREDZĒTO RĪCĪBU DAĻA.....	26
3. Plānotās darbības rezultāti	26
3.1. Prioritārās plānotās darbības un atjaunojamā, pārbūvējamā vai jaunbūvējamā infrastruktūra	26
3.2. Attīstāmie pakalpojumi	27
3.3. Telpu noslogojuma prognoze un apmeklējumu skaits.....	28
3.4. Riska izvērtējums infrastruktūras attīstības projekta īstenošanā un riska mazināšanas pasākumi	29
3.5. Plānotie tirgvedības un publicitātes pasākumi	30
IV STRATĒGIJAS MONITORINGS UN ILGTSPĒJA	31
4.1. Monitoringa rādītāji.....	31
4.2. Plānotās attīstības ilgtspējas pamatojums.....	31
PIELIKUMI	33
1. Infrastruktūras attīstības projekta īstenošanas teritorijas kartoshēma	33

Ievads

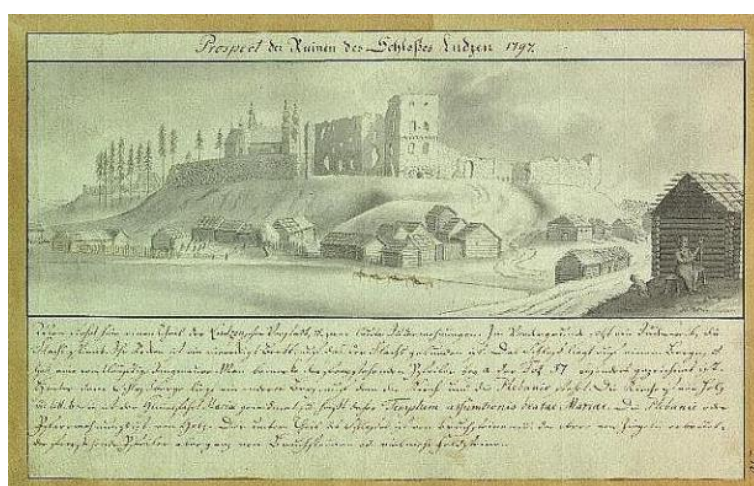
Ludzas pilsdrupas pilsētas centrā un ainaviskā paugurā pie Lielā Ludzas ezera ir saglabājušās no 14.gs. Livonijas ordeņa atzara viduslaiku cietokšņa, kas celts uz jau 1177.gadā pieminētās latgaļu pils pamatnes. Teritorija ir kļuvusi par pievilcīgu brīvdabas publisko pasākumu vietu, bet līdz ar jaunu pakalpojumu attīstīšanu būs iespējams izmantot šīs vietas potenciālu daudz vienmērīgāk.

Ludzas pilsdrupas ir minētas novada ilgtermiņa stratēģijā¹ kā **viens no galvenajiem tūrisma resursiem**: “Ludzas pilsēta ar ievērojamiem nacionāla mēroga tūrisma objektiem (Ludzas pilsdrupas, Ludzas pilsētas vēsturiskais centrs u.c.) arī turpmāk attīstīsies kā novada tūrisma attīstības centrs, piedāvājot novada apmeklētājiem augstvērtīgus tūrisma produktus un kvalitatīvu infrastruktūru.”

1.attēls. Ludzas pilsdrupu pielietojums pilsētas identitātes izpausmēs novada tīmekļa vietnē.

Ludzas novads ilgtermiņa redzējumā ir “tūristiem ērti sasniedzams novads ar bagātu dabas, kultūrvēsturisko un tradīciju mantojumu”, kas izceļ pilskalnu kā vienu no centrālajiem objektiem gan kultūrvēsturiskā materiālā mantojuma ziņā (arheoloģiski un arhitektoniski), gan nemateriālā kultūras mantojuma norisēs – publiskie pasākumi - Lielais Latgaļu tirgus, Ludzas pilsētas svētki u.c. Pilsdrupas iekļaujas pilsētas un visa novada identitātes kodolā kā simboliska vieta: “Latvijas saullēktu puse ar senākās pilsētas mūru atspulgu zilo ezeru spoguļī”.

2.attēls. Ludzas pilsdrupas K.Broces zīmējumā, 1797.g.²

¹ Ludzas novada ilgspējīgas attīstības stratēģija 2030

² <http://www.lakuga.lv/2013/03/01/ludzys-vyduslaiku-pils/ludza-1/>

I. INFORMATĪVI-ANALĪTISKĀ DAĻA

1. Esošās situācijas analīze

1.1. Kultūras mantojuma objekta vadības modelis, organizatoriskā struktūras un darbības pilnvarojums

Pilsdrupas juridiski pieder Ludzas novada pašvaldībai, kas arī nodrošina to uzturēšanu. Pilskalna zeme kā nekustamais īpašums pieder Ludzas Sv. Jaunavas Marijas Debesīs uzņemšanas Romas katoļu draudzei. Pašvaldībai ar draudzi ir noslēgts zemes nomas līgums, kas paredz pilsdrupu mūru uzturēšanu, restaurāciju un zemesgabala apbūvi, ievērojot vides un vēstures pieminekļu aizsardzības noteikumus.

Organizatoriskā struktūra ir integrēta atbilstoši funkcijām saistībā ar kultūras mantojuma objekta apsaimniekošanu, popularizēšanu, apmeklējumu veicināšanu, publisko pasākumu organizēšanu u.c.. Pašvaldības administrācija ir pašvaldības iestāde „Ludzas novada pašvaldība”, kas nodrošina domes pieņemto lēmumu izpildi, kā arī darba organizatorisko un tehnisko apkalpošanu. Vairākas pašvaldības nodaļas atbilstoši to darbības kompetencei var tikt iesaistītas kultūras mantojuma objekta pārvaldē:

- Administratīvās nodaļas;
- Attīstības un nekustamā īpašuma nodaļas;
- Finanšu un grāmatvedības nodaļas;
- Juridiskās nodaļas;
- Ludzas novada būvvaldes.

Administrācijas vadītājs ir pašvaldības izpilddirektors. Pašvaldības administrācija darbojas uz domes apstiprināta nolikuma pamata. Administrācijas struktūrvienības darbojas, pamatojoties uz administrācijas nolikumu un pašvaldības izpilddirektora (administrācijas vadītāja) apstiprinātiem administrācijas struktūrvienību nolikumiem. Pašvaldība ir kapitāldaļu turētāja kapitālsabiedrībā SIA „Ludzas apsaimniekotājs”, kas iesaistīta pilsētas labiekārtošanas un infrastruktūras uzturēšanas darbos.

Pašvaldība ir kapitāldaļu turētāja šādās privātajās kapitālsabiedrībās:

- SIA „Ludzas tūrisma aģentūra” (nodarbojas ar tūrisma veicināšanu kultūras mantojuma objektā);
- SIA „Austrumlatgales atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība” (objekta atkritumu regulāra aposaimniekošana, ieskaitot publiskos pasākumus).

Pašvaldība ir dalībnieks šādās biedrībās, kas iesaistītas kultūras mantojuma objekta pamanāmības veicināšanā un tūrisma attīstībā:

- biedrība „Latgales reģiona attīstības aģentūra”;
- biedrība „Eiropas reģions „Ezeru zeme””;
- biedrība „Eiropas reģions „Pleskava, Livonija””;
- biedrība „Ludzas rajona partnerība”.

Ludzas novada pašvaldība darbojas saskaņā ar Latvijas Republikas likumu "Par pašvaldībām". Pašvaldības dome ir izveidojusi šādas iestādes, kas darbojas uz domes apstiprinātu nolikumu pamata (un saistītas ar kultūras mantojuma objekta apsaimniekošanu, tūrisma veicināšanu):

- Ludzas novada tūrisma informācijas centrs;
- Ludzas Novadpētniecības muzejs.

Ludzas Novadpētniecības muzejs ir Ludzas novada pašvaldības struktūrvienība. Juridiskā adrese: Kuļņeva iela 2, Ludza, Latvija, LV-5701. Nodokļu maksātājs ir Ludzas novada pašvaldība, reģistrācijas kods 90000017453. Ludzas Novadpētniecības muzejs ir viens no vecākajiem muzejiem Latgalē un ir dibināts 1918.gadā. Ludzas Novadpētniecības muzejs ir sabiedrībai kalpojoša pētnieciska un izglītojoša iestāde, kas vāc, glabā, pēta un popularizē Austrumlatgales materiālās un nemateriālās kultūras vērtības, Latgales dabas bagātības un daudzveidību, tautas celtniecības pieminekļus, kā arī Latgales reģiona lauksaimniecības tradīcijas. Muzeja darbības pamats ir Ludzas novada domes 2015.gada 26.martā apstiprināts Ludzas Novadpētniecības muzeja (LNM) nolikums. LNM patstāvīgi organizē muzeja darbību, izmantojot tā rīcībā nodoto mantu un līdzekļus. Pašvaldības muzejs ir akreditēts (Akreditācijas apliecības nr.: 88AA) 12.06.2015. un akreditācija ir spēkā līdz 11.06.2020.

1.2. Teritorijas attīstības nepieciešamības pamatojums atbilstoši politikas plānošanas dokumentiem

Tūrisms ir uzskatāms par vienu no būtiskākajiem segmentiem novada attīstības nodrošināšanai. Ludzas kā senākā Latvijas pilsēta un kultūrvēsturisku objektu esamība tajā, dabas resursu daudzveidība, amatniecība un tradīciju mantojums paver plašas iespējas šīs nozares attīstībai novadā. Nosakot pašvaldības specializāciju, tūrisma nozare ir vērtēta kompleksi, vienlaicīgi nodrošinot kvalitatīvas infrastruktūras un pakalpojumu pieejamību.³

Stratēģijā plānoto rīcību ieviešana atbilst programmas "Izaugsme un nodarbinātība" prioritārā virziena "Vides aizsardzības un resursu izmantošanas efektivitāte" 5.5.1. specifiskā atbalsta mērķim "Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus". Saskaņā ar specifiskā atbalsta mērķa nosacījumiem, projekta ieviešana nodrošina investīcijas kultūras mantojuma objektā (definēts punktā 3.1.), saglabājot aizsargājot un attīstot kultūras mantojuma objektu – Ludzas pilsdrupas. Projekta mērķis saskan ar SAM 5.5.1. mērķi attīstīt esošās funkcijas un jaunus pakalpojumus kultūras mantojuma objektā, nodrošinot investīciju ilgtspēju, un apmeklētāju skaita pieaugumu.

Projekta investīcijas nav plānotas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, tāpēc netiek atsevišķi akcentēta sasaiste ar teritorijas dabas aizsardzības plānu.

³ Ludzas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030

Ludzas pilsdrupu atjaunošana un ilgtspējīga uzturēšana ir pamatota Ludzas novada attīstības programmā 2011. - 2017. gadam un pašvadības apstiprinātajā Investīciju plānā 2015.-2017.gadam (aktualizētā redakcija uz 22.09.2016.)⁴

1.3. Ludzas pilsdrupas kopējā Latgales tūrisma plūsmā – pamatojums plānoto pakalpojumu pieprasījumam

Šobrīd (2016.g.) Ludzas pilsdrupās pieejami pieci tūrisma pakalpojumi⁵:

1. pašvadīta ekskursija – individuālo tūristu apmeklējumiem;
2. organizēta ekskursija gida pavadībā;
3. ekskursija ar papildinātās un virtuālās realitātes elementiem;
4. tematiski publiskie pasākumi (t.sk. Lielais latgaļu tirgus);
5. dažāda veida kompleksie tūrisma pakalpojumi, kur Ludzas pilsdrupas ir viena no komponentēm (piemēram, skat 3.attēlu).⁶

Ludzas pilsdrupu apmeklējums ir cieši saistīts ar citiem tūrisma pakalpojumiem pilsētā, novadā un plašākā Latgales reģionā. Daļu no latgaļu pilskalna vēsturiskajām tradīcijām un dzīvesziņas īsteno SIA “Ludzas amatnieku centrs”, kurš piedāvā apgūt senos arodus Suprātku istabā, līdzdarboties keramikas, audējuun skroderu darbnīcās. Amatnieku centra telpās atrodas keramiķa Ērika Kudļa darbnīca. Seno arodu meistars Saļimons Kiplūks ekskursiju dalībniekiem ierāda stabuļu, linu virvju apavu – peterņu un linu virves veidošanas procesus. Atsevišķā veikala salonā var iegādāties amatnieku izstrādājumus (Baznīcas iela 42). Izbraukumi ar plostu pa Mazo Ludzas ezeru izmanto ainavisko pilskalna skatu kā vienu no pakalpojuma pārdošanas priekšrocībām. Ir pieejami papildinoši pasākumi, kā piemēram, brauciens ar plostu kopā ar Tihovsku ģimeni, dziedot latgaliešu tautasdziesmas, ierādot tautisko instrumentu nosaukumus un to spēli, kas ļauj izbaudīt Ludzas ainavas ietērptas tautiskās skaņas. Tiešā veidā no galvenajiem tūrisma objektiem ir atkarīgi šādi sekundārie tūrisma pakalpojumi: sabiedriskās ēdināšanas un izmitināšanas sektors – viesmīlības nozare. Ludzas pilsētā ir 11 ēdināšanas vietas. Sešās no tām atrodas vecpilsētā tiešā pilskalna tuvumā. Pilsētā un tuvā apkārtnē ir 5 naktsmītnes, 3 no tām blakus pilskalnam - 2 viesnīcas un brīvdienu istabas. Novadā kopā ir 15 nakšņošanas vietas - viesu mājas ezeru krastos, viesnīcas, motelis, brīvdienu istabas. Tuvākā laikā iecerēts atvērt hosteli.

⁴ http://www.ludza.lv/pasvaldibas-kalendars/planosanas_dokumenti/attistibas-programma/

⁵ <http://www.latvia.travel/lv/apskates-vieta/ludzas-viduslaiku-pilsdrupas>

⁶ Piemēram, divu dienu ceļojums uz Ludzu (2015). Impro Ceļojumi: Latvijas senākās pilsētas valdzinājums: <http://www.impro.lv/?selected=articles&artId=CPLATVIJA12>

LATGALES ŠARMS KOPĀ AR ANNU RANCĀNI

10.09. - 11.09.

2 dienas

EUR 85

Ceļojuma apraksts 10.09. (PDF)

Brīvas vietas:0

Iedega – Latgales zvejnieku ciems Lubāna krastā. Senais pilskalns, sēta ar niedru jumtiem, zivju zupa un kūpinātas zivis pusdienās. Senlietu kolekcija. **Rēzeknes** apskate: mīti un leģendas pilskalnā, Latgales kultūrvēstures muzejs ar keramikas vēstures un mūsdienu pastāvīgo ekspozīciju. Ciemošanās īstā ceplī un pie **podnieka A. Ušpeļa**. Svētceļojumu vieta, **Sarkapu baznīca** ar Brīnumdarītājas Dievmātes gleznu un skaisto apkārtni. Senākā Latvijas pilsēta **Ludza**: pilsdrupas, jaunā promenāde. **Ludzas Amatniecības centrs** ar amatu prasmju mācīšanos un šmakovkas degustāciju, vizināšanās ar plostu pa Ludzas ezeru. Krāšņā **Pasienes baznīca**. Latgaļu jūra – **Rāznas ezers** un kāpiens Mākoņkalnā.

Naktsmitnes:

Tweet

Like

1

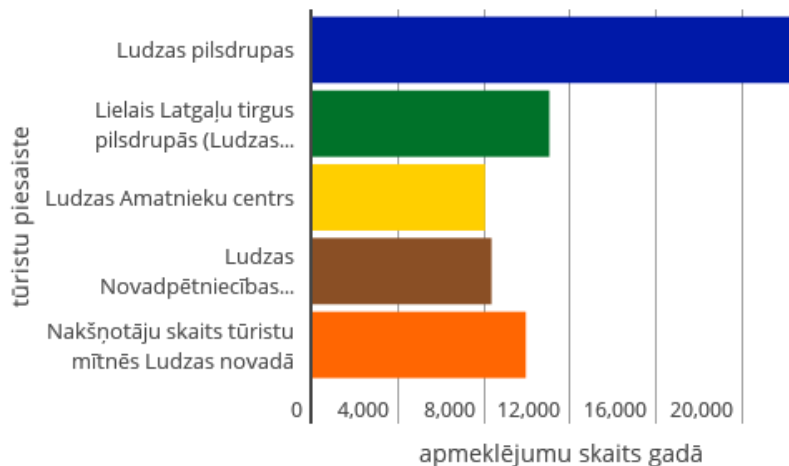
Ieteikt

viesnīca, 2-4 vietīgas istabas, WC un duša (ne vienmēr numurā), brokastis

3.attēls. Kompleksā ceļojuma piemērs ar 2 dienu viesošanos Latgalē, nakšņošanu Ludzā un pilsdrupu apmeklējumu. Avots: *Impro ceļojumi*, 2016.

Attiecībā uz Ludzas tūrisma plūsmas raksturojumu jāmin tas, ka **precīza reģistra nav**, jo Ludzas pilsdrupas pilskalnā ir brīvdabā esošs tūrisma objekts, kas ir pieejams ikkatram, tāpēc vienīgā precīzā metode tūrisma plūsmas uzskaitīšanai būtu apmeklējumu skaitītāja uzstādīšana. Šobrīd Ludzas tūrisma plūsmas raksturošanai tiek izmantots aprēķinātais kopējais apmeklējumu skaits, kas balstās uz apmeklētāju skaitu vecpilsētā, Tūrisma informācijas centrā (TIC), vecpilsētas kafejnīcās, apskates objektos un svētkos pilskalnā. Nav iespējams (un tūrisma plūsmas kontekstā arī nav tik nozīmīgi) uzskaitīt ludzāniešus un viņu draugus un viesus, kas atnāk uz Ludzas pilskalnu vakaros, brīvdienās, neapmeklējot citus objektus.

Tūrisma plūsmas raksturojums Ludzā

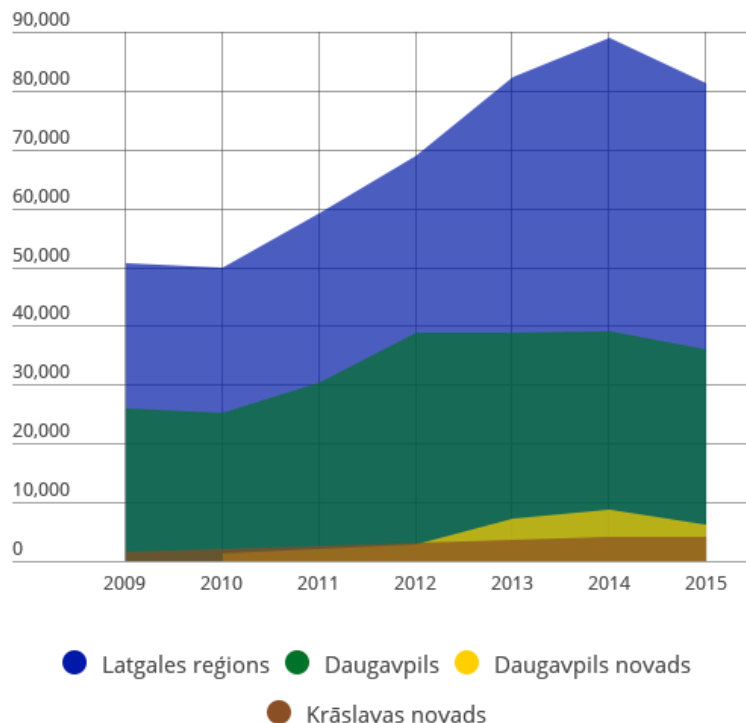

4.attēls. Tūrisma plūsma Ludzā - uz aprēķiniem balstīts ceļotāju apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā. Avots: Ludzas TIC

Tūristu piesaistes iespējas Ludzas apmeklējuma laikā ir cieši savstarpēji saistītas un papildinošas. Ludzas pilsdrupas ir nozīmīgākais enkurobjekts – brīvdabas bezmaksas piesaiste, kas vienlaikus ir gan skatu un vēsturisku stāstu vieta, gan norises vieta publiskiem pasākumiem. Apmeklējumu skaits pārsniedz Ludzas pilsētas un novada iedzīvotāju skaitu, bet to iespējams kāpināt līdz pat 50000. Plūsma nav intensīva – lielākais apmeklējumu skaits vienlaikus ir Lielā Latgaļu tirgus laikā jūnijā.

Ludzas novada kopējais vērtētais tūristu skaits: 2014.gadā – 39450; 2015.gadā – 45500 tūristi. Paredzamais pieaugums 2016. gadā varētu būt vairāk par 17 %, īpaši ārzemnieku skaits. Vislielākais skaits ir vasaras sezonas mēnešos - jūlijā, augustā (gan Latvijas atvaļinājumu laika ceļotāji, gan ārvalstu tūristi - pārsvarā ar ģimenēm un individuāli). Mazliet mazāks skaits ir jūnijā (salīdzinoši daudz ir ceļotāju ar kempingiem no Francijas un ir liels Lielā Latgaļu tirgus apmeklētāju skaits pilskalnā) un septembrī. Maijā un oktobrī – pārsvarā skolēnu grupas, delegācijas. No novembra līdz maijam tūristu ir salīdzinoši maz. Stratēģiski perspektīvs ir senioru segments, kas citu starpā ir apmeklētāju kategorija, kas ir ļoti ieinteresēta arī kultūras mantojuma un tradīciju piedāvājumā. Seniori pārsvarā brauc tūrisma operatoru organizētajās grupās. Lai arī Latvijas tūrisma firmas ne pārāk aktīvi piedāvā ceļojumus uz Latgali salīdzinoši lielo izmaksu dēļ, tomēr pakāpeniski pieaug organizēto grupu skaits Latvijas senioriem.

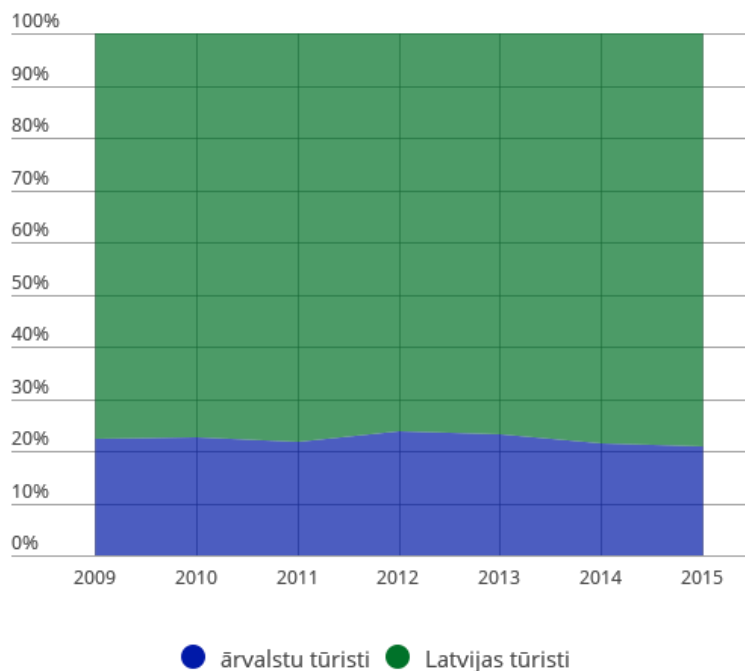
Apkalpoto viesu skaita dinamika tūristu mītnēs Latgalē

5.attēls. Apkalpoto viesu skaita dinamika tūristu mītnēs Latgales reģionā un vairākos novados. Avots: Centrālās statistikas pārvaldes dati

Centrālās statistikas pārvaldes reģistrētais tūristu skaits – nakšņotāji, kas izmantojuši tūristu mītnu pakalpojumus, pēdējos gados svārstās starp 80 un 90 tūkstošiem. Atbilstoši citu vietu piemēriem, apmeklējumu skaits tūristu piesaistēs ir vismaz 10 reižu lielāks (pārsniedzot 1 milj. apmeklējumu gada laikā), piesaistot viendienas ceļotājus, arī vietējos apmeklētājus no tuvākajiem novadiem. Gandrīz puse no apkalpoto viesu skaita reģistrēta Daugavpils pilsētā.

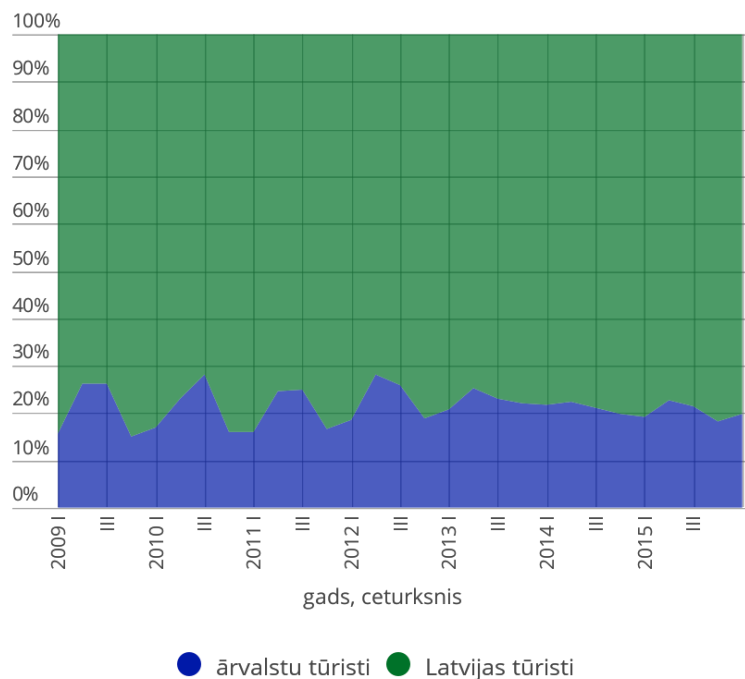
Latgales tūrisma eksporta īpatsvars pēc tūristu mītnēs apkalpoto personu skaita

6.attēls. Apkalpoto viesu skaita dinamika tūristu mītnēs Latgales reģionā un vairākos novados. Avots: Centrālās statistikas pārvaldes dati

Tūrisma eksporta daļa ir stabila un iepriekšējo septiņu gadu laikā svārstās dažu procentu robežās – ap 20% no kopējā nakšņotāju skaita. Tas norāda uz vietējā tirgus lielo īpatsvaru viesmīlības sektorā. Ludzas tūrisma eksporta plūsmas valstu sadalījums prioritārā secībā 2015.gadā: Krievija, Igaunija, Lietuva, Vācija, Polija, Francija, Lielbritānija, Norvēģija, Itālija, Zviedrija, Somija un ASV. Ārzemju un vietējo Latvijas tūristu attiecība 2014. gadā sastādīja 78% – tūristi no Latvijas un 22% – ārvalstu tūristi. 2015.gadā šī attiecība bija: 75% un 25 %. Paredzams, ka pakāpeniski pieaugs ārvalstu tūristu, it īpaši vācu, franču, nīderlandiešu un igauņu tūristu skaits.

Tūrisma eksports un sezonālītāte Latgalē

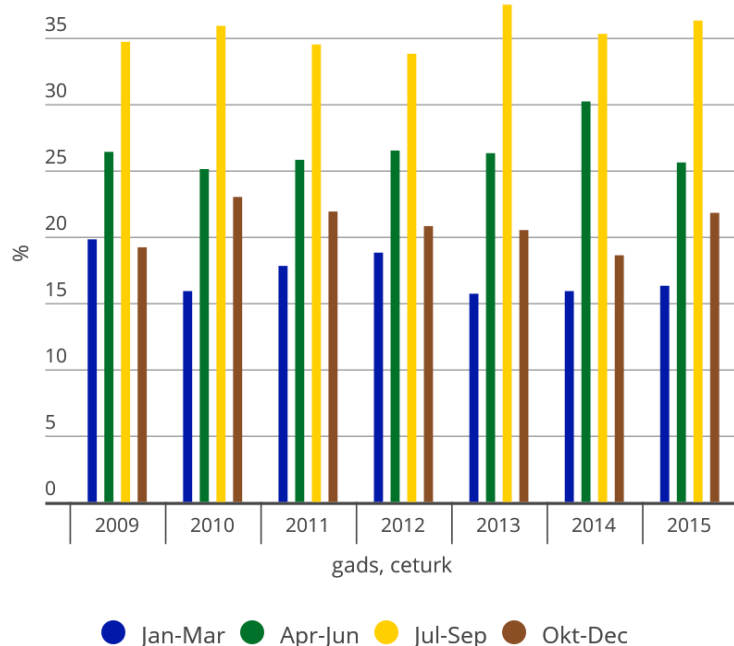

Pēc tūristu mītnēs apkalpoto personu skaita

7.attēls. Sezonālītātes izpausmes vietējā un ārvalstu tūristu segmentā tūristu mītnēs Latgales reģionā. Avots: Centrālās statistikas pārvaldes dati

Latgalē kopumā tūrisma sezonālītāte ir izteikta līdzīgi kā tas ir citos Latvijas galamērķos. Pieprasītākie ir vasaras mēneši. Attiecīgi otrajā un trešajā ceturksnī ir vērojams izteikts pieaugums, īpaši to attiecinot uz ārvalstniekiem. Pēdējos trijos gados ārvalstnieku nakšņotāju segmentā sezonālītātes ietekme ir mazinājusies.

Tūrisma sezonālītāte Latgalē

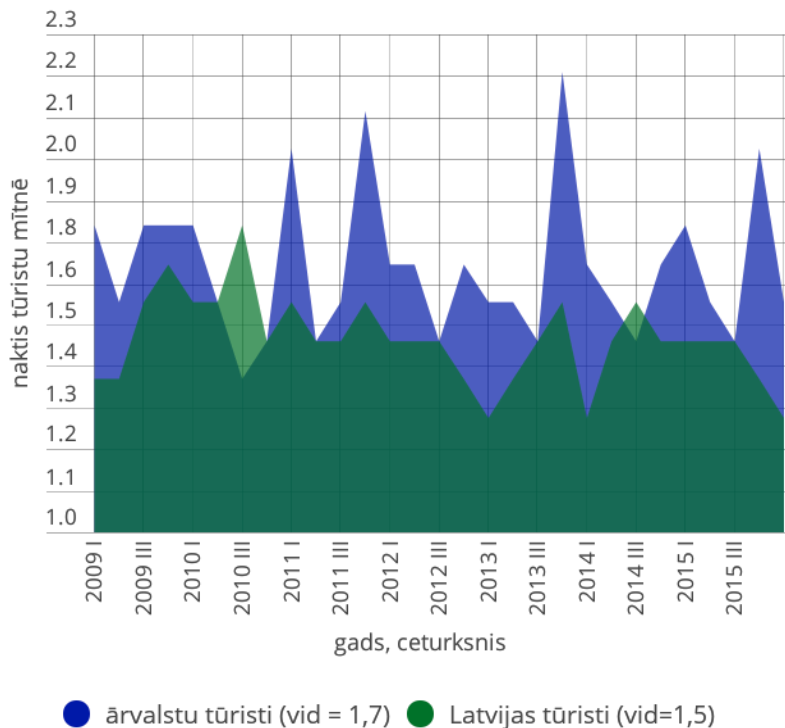

Pēc kopējā apkalpoto personu skaita tūristu mītnēs pa ceturkšņiem

*8.attēls. Sezonālītātes izpausmes kopējā tūrisma plūsmā tūristu mītnēs Latgales reģionā.
Avots: Centrālās statistikas pārvaldes dati*

Analizējot kopējā tūrisma plūsmu, sezonālītātes negatīvajām sekām nav izteikta tendence mazināties. Atsevišķos gados sezonālītātes izpausmes ir svārstīgas. Trešais ceturksnis ir raksturīgs ar stabilu trešo daļu no visa apkalpoto personu skaita tūristu mītnēs. Kopējais nakšņotāju skaits pirmajā ceturksnī pat ir samazinājies, ja to salīdzina ar 2009. vai 2012.gadu, lai arī kopējais ceļotāju skaits ir pieaudzis un pieaugums pamatā ir vasaras mēnešu laikā. Būtiski atzīmēt, ka kultūras tūrisms pilsētvidē ir mazāk pakļauts sezonālītei.

Tūristu uzturēšanās ilgums Latgalē

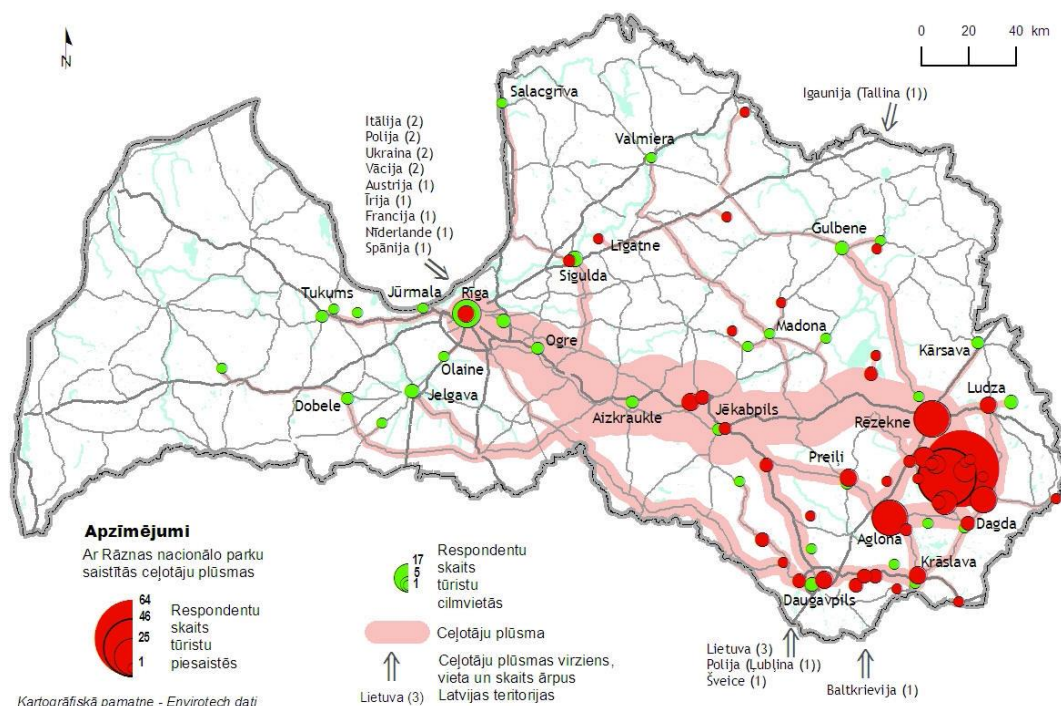

9.attēls. Tūristu uzturēšanās ilgums tūristu mītnēs Latgales reģionā. Avots: Centrālās statistikas pārvaldes dati

Tūristu vidējais uzturēšanās ilgums Latgales reģionā ik gadu ir svārstīgs. Tas nav tik ļoti pakļauts sezonālībai. Pat pretēji – ārvalstu viesu lielākais uzturēšanās ilgums ir ceturtajā ceturksnī – vismaz četros iepriekšējos gados, pārsniedzot vidēji divas nakts. Daļēji tas saistīts ar Lietuvas viesstrādniekiem Daugavpils būvniecības vai ceļu būves sektorā, kā arī ar tūristu ierašanos uz Jaungada svinībām un citiem faktoriem.

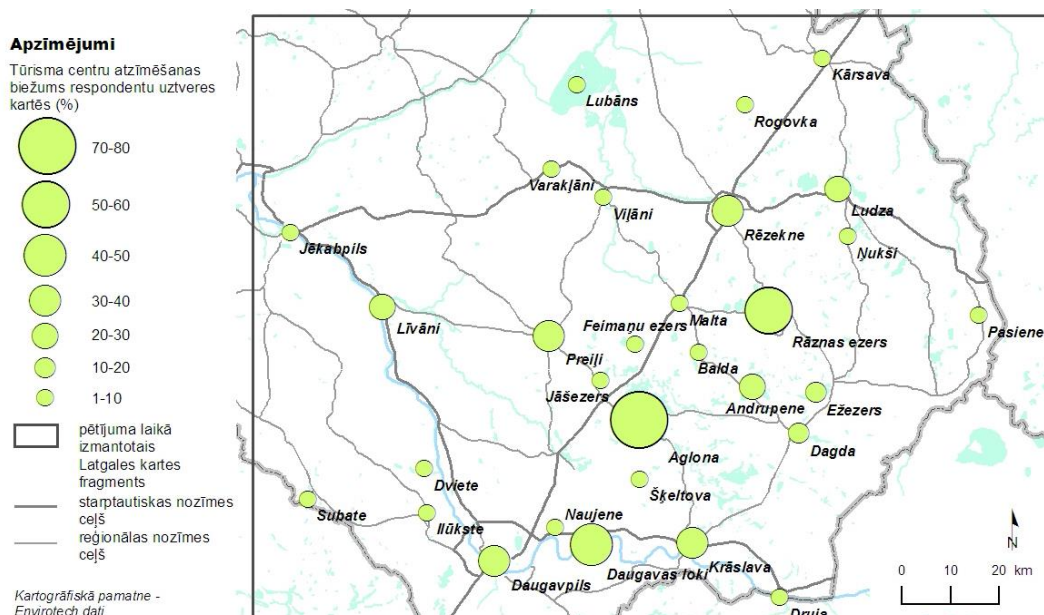
Latgalei izteiktāk kā citiem Latvijas reģioniem ir raksturīgs augstāks vietējo tūristu uzturēšanās ilgums – vidēji 1,5 nakts. Tas saistīts ar attālumu no tūristu cilmvietām un Latgales kā vienota galamērķa uztveri, viena ceļojuma laikā ietverot savstarpēji saistītu vairāku novadu un pilsētu apmeklējumu. To apstiprina tūrisma plūsmas savstarpējo telpisko kopsakarību analīze, kas veikta Rāznas Nacionālajā parkā⁷. Izteikti lielākā daļa Rāznas NP apmeklētāju pirms vai pēc Rāznas NP tūristu piesaistēm apmeklējuši plašāku apvidu – Latgali kopumā. Izteikti, D Latgali, skaidri ieskicējot populārāko Latgales lokveida maršrutu.

⁷ Klepers, A. (2012). Tūrisma telpiskās struktūras Latvijā, to veidošanās, izpausmes un nozīme galamērķu virzībai tirgū. Promocijas darbs.

10.attēls. Tūrisma plūsmas mērījumi Rāznas Nacionālajā parkā, apliecinot Latgales kā funkcionāli vienota tūrisma galamērķa pastāvēšanu, vienlaikus ieskicējot populārāko Latgales loka maršrutu. Avots: Klepers, A. 2012.

Vērtējot atsevišķu tūrisma galamērķu atpazīstamību kopējā Latgales tūrisma kartē starp Rāznas NP apmeklētājiem, visspilgtāk atpazīstamais tūrisma centrs Latgalē ir Aglona. Puse no visiem intervētajiem piemin arī Daugavas lokus, kam nav skaidri izteikta centra, taču tāpēc bieži tiek minēti abi tuvākie lielie centri: Daugavpils un Krāslava. Kā tūrisma pilsētas ar salīdzinoši augstāku rādītāju ir arī Rēzekne un Preiļi. Ludza seko kā nākamā līdz ar Līvāniem. Šādā telpiskā izkārtojumā summējas arī apmeklēto vietu secība, kas zināmā mērā apstiprina, ka atpazīstamākās vietas Latgalē, kas saistāmas ar tūrismu, tiek arī iepazītas līdzīgā secībā. Esošās tūrisma plūsmas analīze norāda uz lielu kopēju saistību starp Dienvidlatgales tūrisma centriem: Aglonu, Daugavpili, Daugavas lokiem, Krāslavu, Preiļiem, Rēzekni un Ludzu. Tas saglabā potenciālu veidot vienotu piedāvājumu tūrismā, orientējoties tieši uz tūristiem, kuri nakšņo uz vietas galamērķī. Tam ir sens vēsturisks pēctecīgums. Līdzīgi, pateicoties dzelzceļa tīkla pieejamībai, Latvijas apceļošanas akcijas ietvaros tika izveidots pirmais Latgales paraugmaršruts, ko izstrādāja LR Tūrisma birojs (1937. g.) tā vadītāja Vanaga vadībā. Tajā secīgi bija ietvertas šādas vietas: Rīga-Krāslava-Daugavpils-Višķi-Aglona-Rušoni-Rēzekne-Ludza.

11.attēls. Latgales tūrisma centri apmeklētāju vērtējumā. Avots: Klepers, A., 2012.

Vienotu D-Latgales galamērķa pieeju un savstarpējo papildinātību pamato arī tūristu mītnu kapacitāte un izvietojums. Tas apkopots pēc faktiskajiem rādītājiem novados, ne tikai pēc CSB uzskaitījuma.

1.tabula. Tūristu mītnu piedāvājums D-Latgales novados

Tūristu mītnu piedāvājums D-Latgalē

novads	tūristu mītnu skaits	numuru skaits	gultas vietu skaits	vidēji - gultasvietas numurā
Aglonas novads	23	108	401	3,71
Daugavpils pilsēta	27	398	828	2,08
Daugavpils novads	23	118	307	2,60
Krāslavas novads	26	144	425	2,95
Ludzas novads	11	139	293	2,11
Preiļu novads	6	29	76	2,62

Izņemot Daugavpils pilsētu, citu novadu kapacitāte ir mazāka par 500 gultasvietām. Tas norāda uz savstarpēju papildinātību plašākā maršrutā. Īpaši tas attiecas uz lielākiem publiskajiem pasākumiem, kas piesaista vienlaikus lielu apmeklētāju skaitu, tostarp izceļas ar lielāku nakšņošanas nepieciešamību. Kopējais numuru skaits tūristu mītnēs šajos D-Latgales novados ir 936, kas pēc

vidējā tūristu mītņu noslogojuma valstī varētu sasniegt 200 tūkstošus nakšņojumu gadā.

1.4. SVID analīze

2.tabula. Ludzas pilsdrupu tūrisma attīstības analīze – SVID

STIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES
1. Ludzas pilsdrupu atrašanās vieta (pilsētas centrā, augstā kalnā ar izcili ainavisku skatu perspektīvu)	1. Novada kā galamērķa resursu trūkums (Pilsdrupu attīstība jāplāno plašākā kontekstā – līdzekļu piesaiste attīstībai un ilgtspējīgai pastāvēšanai ilgtermiņā)
2. Pilsdrupas kā pilsētas simbols (senākā Latvijas pilsēta no 1177.gada)	2. Tūrisma sezonālā neviendabīgums , kas ir saistīts ar izteikti lielāko pieprasījumu vasaras karstajos mēnešos
3. Nacionālas nozīmes kultūras mantojuma statuss (Saglabājušās pilsdrupas kā arhitektoniski vērtīga liecība par Livonijas laika cietoksni A robežas apsargāšanai, arheoloģiskās vērtības)	3. Pilsdrupu apmeklētāju precīza uzskaitē (Apsaimniekošanas, uzturēšanas izdevumu argumentēšanai ar precīziem datiem par sezonu, diennakts laikiem, apmeklētāju plūsmas intensitāti)
4. Publisko pasākumu norises vieta (Lielais Latgales gadatirgus, pilsētas svētki u.c.)	4. Vienotas novada tūrisma attīstības stratēģijas trūkums (tūrisma attīstības un veicināšanas centieni vērsti uz dažādu iespēju izmantošanu, taču pietrūkst skaidri definētu prioritāšu ilgtermiņā. Pilsdrupas gan ir nozīmīgākā prioritāte līdzās pilsētas vēsturiskajam centram)
5. Pašvaldības atbalsts uzturēšanai (Baznīcas iznomāto zemi uztur un apsaimnieko pašvaldība, nodrošinot publisku piekļuvi un plānojot ilgtspējīgu ilgtermiņa attīstību)	5. Vāja sadarbība starp tūrisma attīstībā iesaistītajām pusēm (ir laba sadarbība lokālā līmenī – starp Ludzas uzņēmējiem, bet plašāk – reģiona, starpnovadu jomā Latgales tūrisma asociācijai pietrūkst kapacitātes)
6. Iekļaušanās kopējos tūrisma maršrutos un papildinātības efekts citiem tūrisma pakalpojumiem (Vairāku Latvijas tūroperatoru veidoti maršruti ietver Ludzas pilsdrupas, tāpat multiplikatora efekts citu pakalpojumu atbalstam)	6. Dominējoši nelieli tūrisma uzņēmumi ar ierobežotām finansējuma un attīstības iespējām. Atšķirīgs kvalitātes līmenis un kapacitāte, kas kavē kompleksu produktu attīstību. Mazāk iespēju privātām investīcijām.
7. Konkurētspējīgi novada vadošie uzņēmēji savā tūrisma nišā un iniciatīvas bagāti cilvēki (Ludzas TIC aktivitātes, Ludzas Amatnieku centrs u.c.)	
8. Ieviests inovatīvs tūrisma produkts ar papildināto un virtuālo realitāti (lielākas iespējas piesaistīt jauniešu mērķauditorijas kultūras mantojuma izzināšanai)	
9. Tūrisma jomas attīstības tradīcijas (Ludzas kā tūrisma pilsētas vēsture, pēctecīgums galamērķa pārvaldībā)	
10. Sadarbība ar bakus novadiem, īstenotā pārrobežu sadarbība	

IESPĒJAS	DRAUDI
1. Vienota galamērķa mārketinga pasākumu attīstīšana D-Latgales novadu līmenī (objekta, novada un nozares konkurētspējas paaugstināšana, iekļaujoties vienotā galamērķa mārketingā, precīza savu stipro pušu pozicionēšana)	1. Kultūras mantojuma vērtību degradācija (ārējās vides un fiziskās slodzes ietekmē)
2. Tūrisma specializācijas pastiprināšana saistībā ar kultūru, latgalisko mantojumu, īpaši jauniešu mērķgrupai (jau esošās iestrādes, būtiski saistīt plašāk ar vietas attīstību)	2. Kultūras mantojuma vērtību pārspīlēta komercializācija. Dažādu ieinteresēto pušu neveiksmes kompromisu meklējumos. Nespēja atrast prioritāros attīstības virzienus, stratēģiskās produktu grupas, vienotu izpratni par vietas zīmolvēstības mērķiem un saturu
3. Objekta mērķniecīga iesaistīšana pilsētas un novada zīmolvēstības stratēģijā (stāsta vērtība, pilsdrupas kā Ludzas pilsētas zīmola kodols)	3. Kvalificētu cilvēkresursu trūkums, kas ieinteresēti objekta uzturēšanā, tūrisma piedāvājuma attīstīšanā.
4. Ilgtermiņa un prasmīga kultūras kapitāla izmantošana tūrismā (kultūras izglītības un sociālās atbildības veicināšana, pakalpojumu kvalitāte)	4. Uzņēmēju potenciālā vēlme nopelnīt īstermiņā; mazākas iespējas investēt ilgtermiņa projektiem, īstenot ilgtspējīgas idejas, apdraudējums izmantotajiem resursiem ilgākā nākotnē
5. Tuvāko reģiona mērķtirgu nozīmes pieaugums ilgtermiņā. Baltkrievijas u.c.tuvāko ārvalstu tirgu potenciāls.	5.Atšķirīgi kvalitātes rādītāji, attieksme pret klientiem un vērtībām, kas pastāv starp tūrisma pakalpojumu sniedzējiem. Tā nav viegli novienādojama un kavē kopīgu piedāvājuma veidošanu
6. Jaunu uzņēmējdarbības iniciatīvu motivēšana, esošā piedāvājuma efektivizēšana (uz esošo resursu bāzes veidot tūrisma vērtību ķēdes piedāvājumu, kas ir tematiski saistīts un adresēts precīzai mērķgrupai)	6.Latgalei raksturīgu nemateriālās kultūras tradīciju izzušanas risks (ko pastiprina globalizācija, reģiona nelabvēlīgā demogrāfiskā situācija u.c. potenciāli ārējie faktori)
7. Tematisko apmācību un zināšanu līdzdales organizēšana par Latgales kultūras mantojumu, iesaistot uzņēmējus, vietējo sabiedrību	7. Pārāk liels publiskās infrastruktūras slogs uzturēšanai no pašvaldības budžeta, kas ilgtermiņā jārada sociālekonomiski ilgtspējīgāks
8. Mērķniecīga finansējuma piesaiste tūrisma attīstības un infrastruktūras labiekārtošanai (nozīmīgu projektu īstenošana un iniciatīvas nav nejaušas, bet stratēģiski plānotas, paredzētas)	8.Draudi apmeklētāju veselībai vai apkārtējo īpašnieku nekustamajam īpašumam pavisai uzturēta pilsdrupu kompleksa gadījumā (akmeņu nogrūvumi u.c.)
9. Iesaistīt tūristus produktu līdzveidošanā un to pārdošanas veicināšanā. Radīt jaunus tūrisma produktu konceptus, iesaistīt pieredzes ekonomikas atziņas un perspektīvā plašāku informācijas un komunikāciju tehnoloģiju instrumentu iesaisti tūrisma piedāvājuma veicināšanā.	

10. Tūrisma attīstība kāpina Ludzas pilsētas kopējo pievilcību (Prasmīgi virzīta tūrisma attīstība, kas, fokusēta uz vietējo tirgu, var radīt lielākus ieguvumus ilgtermiņā, rosinot izmaiņas nelabvēlīgajā demogrāfiskajā situācijā, sniedzot atpūtas iespējas, dzīves stila izpausmes tajā iesaistītajiem)

Stratēģiskās iespējas. Viena no iespējām ir investēt pilsdrupu konservācijā un vides labiekārtošanā, lai nodrošinātu to publisku piekļuvi un tematiski saistītu publisko pasākumu organizēšanu Ludzas pilsdrupās. Stratēģiksi svarīgi ir virzīt Ludzas pilsdrupu attīstību ciešākā saistībā ar Ludzas un D-Latgales vienotā tūrisma galamērķa kontekstu, aktīvi piedāvājot savu pozīciju un vienotajā piedāvājumā uzsverot pilsdrupu attīstības stiprās puses. Vitāli nozīmīga ir saistīto nozaru integrēšana tūrisma piedāvājumā, jo objekts ir brīvi pieejams un pats tiešā veidā nesniedz ekonomisku atdevi. Tūrisma produkti tiek specializēti, pielāgoti vairāk apmeklētāju nepastarpinātas pieredzes iegūšanai, līdzdarbojoties un aktīvi iesaistoties. Tūrisms ir instruments ne tikai atsevišķu uzņēmēju konkurētspējas un dzīves kvalitātes veicināšanai, bet ir nozīmīgs instruments novada pievilcības veicināšanai un dzīves kvalitātes papaaugstināšanai. Jākāpina sabiedrības kopējā kultūras apziņa un sociālā atbildība ilgtspējīgas rīcības stimulēšanai un novada dabas un kultūras mantojuma saglabāšanai.

Ludzas pilsdrupas pilsētas centrā un ainaviskā paugurā pie Lielā Ludzas ezera saglabājušās no 14.gs. Livonijas ordeņa atzara viduslaiku cietokšņa, kas celts uz jau 1177.gadā pieminētās latgaļu pils pamatnes. Teritorija ir kļuvusi par pievilcīgu brīvdabas publisko pasākumu vietu. Jāveido ilgtspējīgi risinājumi Lielā latgaļu tirgus norisei, kam nākotnē jāklūst par ievēlkošu **Latgales amatniecības zīmolvārdu**. Pēc saudzīgiem priekšdarbiem ierīkots apgaismojums, kāpņu margas un tiltiņi ved līdz jaunbūvētai skatu platformai, kas kopumā paaugstina vides pievilcību un vēlmi uzkavēties tūristu piesaistē. Paralēli tā kļūst par **kvalitatīvi sagatavotu vietu scēniskās interpretācijas ekskursijām – priekšnesumiem.**

Lielais latgaļu tirgus jāstiprina **un jāpozicionē kā alternatīva Brīvdabas muzeja gadatirgum autentiskā vidē** ar motivējošu pieprasījumu seno tradīciju ilgtermiņa kopšanai. To var panākt ar pievilcīgas vides labiekārtošanu par senāko uzskatītajā Latvijas pilsētā. To ir nepieciešams stiprināt ar augstas raudzes pasākumiem un zīmolu stiprinošām veicināšanas darbībām, kas veido atgādinājumu kopumu un stiprina sabiedrības aktualitāti. Scēniskās interpretācijas mazformāta priekšnesumi tiktu attīstīti kā daļa no tūrisma pakalpojuma Ludzas pilskalnā, attīstot senos stāstus un pievienojot dabiskās vides dramaturģijas elementus.

Ludzas pilskalns kļūst pieejamāks, bez apdraudējuma degradēt vērtīgo mantojumu. Bagātīgais Ludzas Odukalna kapulauks kā 7.-12. gs. latgaļu apbedīšanas vieta savulaik devusi ļoti vērtīgus artefaktus un zināšanas, lai iepazīstinātu ar latgaļu un baltu kultūru daudzu citu valstu muzejos. Tas ir

metaforiski **milzīgs RĪTEIROPAS KULTŪRAS VĒRTĪBU UN ZINĀTĪBAS DEVUMS VAKAREIROPAI**. Tās ir liecības par Ludzas ezeru krastos izaugušo seno latgaļu pilsētu – rosīgu un bagātu, tajā laikā sociāli- ekonomiskajā ziņā augsti attīstītu – nozīmīgu, lai runātu par nācijas pašapziņu stiprinošām saitēm.

II PLĀNOŠANAS DAĻA

2. Objekta misija un nākotnes attīstības redzējums

2.1. Vērtības

12.attēls. Ludzas pilsdrupas 20.gs. sākumā. Attēls no 8

1399. gadā Vācu ordeņa Livonijas atzara krustneši pilskalnā starp Lielo un Mazo Ludzas ezeru Livonijas ordeņa austrumu robežu aizsardzībai uzcēla lielu cietoksni – trīsstāvīgu mūra celtni ar sešiem torņiem, trīs vārtiem un divām priekšpilīm. Livonijas ordeņa maģistrs Vannemars fon Bruggenoje cietoksni cēlis no pelēkajiem laukakmeņiem un sarkanajiem ķieģeļiem un rotājis melniem glazētiem ķieģeļiem⁹. Sagraut un iekarot to centušies Krievijas cars Ivans Bargaiss, Polijas karalis Stefans Batorijs, Zviedrijas karalis Gustavs Ādolfs. Cietoksnis sagruva vien 18 gs. beigās - vēl ilgāku laiku pēc Ziemeļu kara norisēm. Kopš 1775.gada pilskalnā palikušas vairs tikai cietokšņa drupas, kas dažādās stadijās tur pastāv pēdējos ~250 gadus. Ainaviskais novietojums un vieglā piekļuve radīja priekšnosacījumus šai vietai kļūt par pilsētnieku un viesu iecienītu apskates un atpūtas vietu. No tās ir vērtīga skatu perspektīva uz Ludzas ezeriem.

Mūsdienās Ludzas pilsdrupas ir sabiedrībai nozīmīgs kultūras mantojums ar aizsardzības statusu nacionālā mērogā:

- Ludzas pilsdrupas - **valsts nozīmes arhitektūras piemineklis** Nr. 6463 – no 1399.g., 18. gs.

⁸ http://www.biographien.lv/Ludza_pils.html

⁹ Ludzas pilsdrupas (2016). Zudusi Latvija: <http://www.zudusilatvija.lv/objects/object/7033/>

- Ludzas viduslaiku pils - **valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis** Nr. 1544
- Ludzas pilsētas vēsturiskais centrs - **valsts nozīmes pilsēt būvniecības piemineklis** Nr. 7441 - 19.gs.

Kultūras vērtību izpēte un saglabāšana nākamajām paaudzēm ir gan indivīda, gan visas sabiedrības kopīga interese¹⁰. Kontekstā ar nemateriālajām kultūras mantojuma vērtībām – nozīmīgs ir Lielais Latgaļu tirgus. Tā ir viduslaiku tradīcija, kas atjaunota un mūsdienās ir norisinājusies jau deviņus gadus – kopš 2008.gada – un ir svarīgs pasākums latgaliešu amatniecības, mājražošanas un tautas folkloras tradīciju atbalstīšanai – sk. sižetu par tirgus norisi 2013.g.¹¹

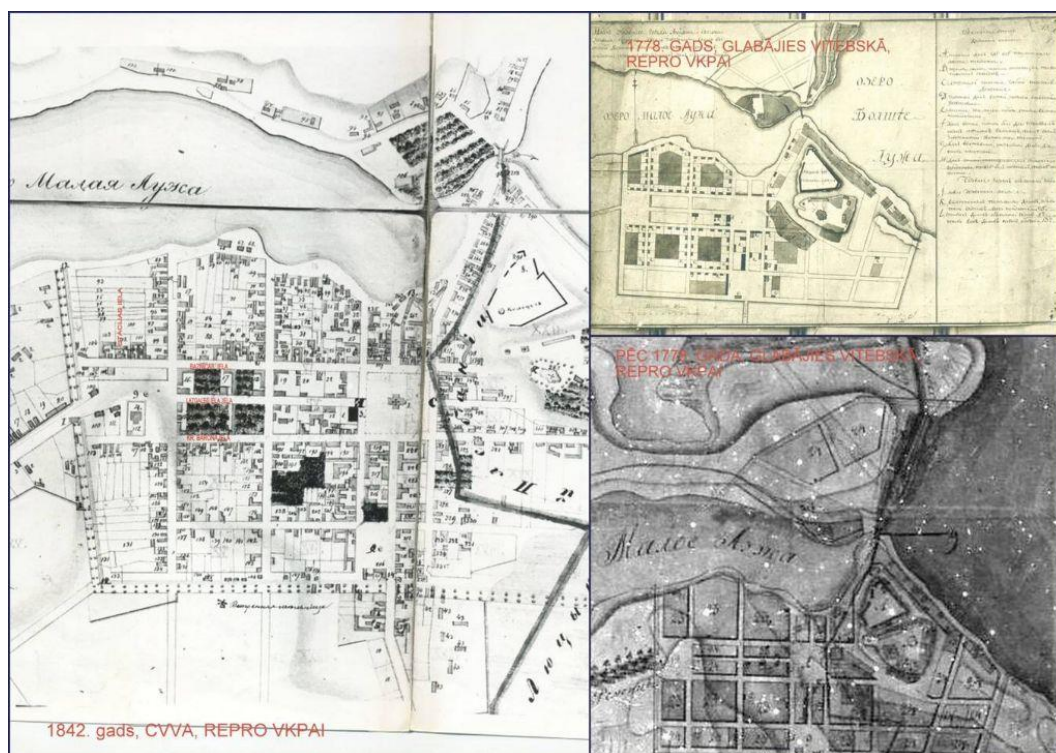

13.attēls. Lielais Latgaļu tirgus Ludzas pilsdrupās. Avots: youtube.com

Ludzas vēsturiskā centra kā pilsēt būvniecības pieminekļa lielākā vērtība ir koka ēkas, ielu tīklojums un kopumā pilsētai raksturīgā ainaviskā centra apbūve. Koka ēkām nepieciešams nozīmīgs atjaunošanas darbs un īpašnieku vēlme ieraudzīt Ludzas vecajās mājās savu neatkārtojamo Eiropas kultūras sastāvdaļu.

¹⁰ Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam.

¹¹ Lielais Latgaļu tirgus Ludzā. (2013). <https://www.youtube.com/watch?v=OMS35tY4tZA>

14.attēls. Senie Ludzas pilsētas plāni, ietverot pilsētas vēsturisko centru un pilsdrupas.
Avots: ¹²

Ludzas pilsdrupas un arheoloģiskais mantojums izceļ vienu no pilsētas identitātes vēsturiskajiem elementiem: Ludzas pilsēta – Latvijas senākā pilsēta¹³. Bagātīgais dabas un kultūras mantojums, tradīcijas un kvalitatīva tūrisma infrastruktūra, laba piekļuve, Ludzas pilsēta un lauku teritorijas rada priekšnoteikumus plašākai vērtību iesaistei un potenciāla attīstīšanai tūrismā.

2.2. Misija un nākotnes attīstības redzējums (vīzija)

Iesaistīties Latvijas un Latgales zīmola veidošanā, celt vietējā sabiedrībā nacionālo pašapziņu un stiprināt lokālpatriotismu, vairojot pietāti pret Ludzas novada dabas un kultūras mantojumu, saglabājot un pētot Austrumlatgales materiālās un nemateriālās kultūras vērtības no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām.

Ludzas pilsdrupas nākotnē ir Latvijas senākās pilsētas zīmolvedības kodols, identitātes nesējs un vērtību saglabājis kultūras mantojuma objekts ar augstu ainavas kvalitāti un integrētu sasaisti ar vietējo dabas mantojumu Ludzas ezeriem. Lielais latgaļu tirgus ir viens no lielākajiem Baltijas mēroga autentiskajiem amatnieku tirgiem ar lielu starptautiskumu, kas izveidojies nevien par Ludzas novada, bet visas Latgales reģiona nozīmīgu zīmolas sākumu.

2.3. Mērķis un prioritārie attīstības virzieni

Mērķis ir saglabāt, aizsargāt un attīstīt Ludzas pilsdrupas kā nozīmīgu kultūras mantojumu un cilvēka un dabas mijiedarbībā radušos vērtīgu

¹² Blūms, P. (2012). Mūsu nenovērtētais mantojums. Resurss iegūts:
<http://www.ludza.lv/jaunumi/musu-nenovertetais-mantojums/>
¹³ Ludzas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030.

Latgales ainavu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus, nodrošinot nemateriālā kultūras mantojuma tradīciju saglabāšanu, investīciju ilgtspēju, vēsturisko zināšanu un vērtību līdzdalī starptautiskā mērogā, izglītojot sabiedrību, veicinot apmeklētāju skaita pieaugumu.

Prioritārie attīstības virzieni:

1. **Atjaunojot un uzturot** vienoto kultūras un dabas mantojumu, saglabāt un palielināt tā vērtību nākamajām paaudzēm;
2. Lietpratīgi izmantojot vienotā dabas un kultūras mantojuma potenciālu un cilvēku radošumu, veicināt **ekonomisko pienesumu** novadam un reģionam;
3. Radīt pievilcīgu vietu personības pilnveidei, sabiedrības aktivitātēm, kas sniedz **plašu sabiedrisku labumu** (tostarp nemateriālu), devumu vietējās kopienas dzīves kvalitātes paaugstināšanai.

2.4. Prioritārie uzdevumi un sociālekonomiskie ieguvumi

Ir četri galvenie uzdevumi, kas saistīti ar misiju, nākotnes redzējumu un mērķi:

1. saglabāt, uzturēt un ilgtspējīgi apsaimniekot kultūras mantojuma objektu;
2. virzīties uz visaptverošu ainavas kvalitātes mērķa sasniegšanu;
3. iesaistīt vietu publiskos pasākumos, izceļot nemateriālā kultūras mantojuma vērtības un nodrošinot to pēctecīgumu;
4. veidot kvalitatīvu vietas pieredzējumu, izmantojot vietas ekonomisko potenciālu, attīstot nodarbinātību, vietējo pakalpojumu pieprasījumu.

Objektam ieejas maksas nav, un tā netiek plānota. Tomēr jāskaita tūrisma multiplikatora efekts, kas dod ekonomisku pienesumu viesmīlības pakalpojumiem un tūrismu atbalstošajām nozarēm. Viena **ārvalstu tūrista vidējie izdevumi diennaktī** Latvijā 2015.gadā bija **66,3 eiro**. Latvijas iedzīvotāji tūrisma braucieniem (atpūtas, citi personiskie un darījumu braucieni) pa Latviju kopā 2015.gadā tērēja 291.8 miljonus eiro. Viena Latvijas ceļotāja vidējie diennakts izdevumi, braucot uz Lietuvu (ar vidējo uzturēšanās ilgumu - 2,1 nakts), ir **59,5 eiro**.¹⁴ Atšķiras nakšņotāju un viendienas ceļotāju tēriņi diennaktī. Kultūrai un atpūtai māsasaimniecība vidēji Latvijā tērē ap 7% no sava budžeta. Vidēji mēnesī Latvijas māsasaimniecības patēriņš kultūrai un atpūtai uz vienu cilvēku 2014.gadā bija **23,62 eiro**.

¹⁴ Centrālā statistikas pārvalde, 2016

3.tabula. Galvenie tūrisma ietekmes ekonomiskie rādītāji Ludzas novadā un Latgalē.

Nr.	Kritēriju atsauce #ETIS galvenie tūrisma ietekmes indikatori	
B.1	TŪRISMA PLŪSMAS APJOMS UN VĒRTĪBA GALAMĒRĶĪ	
B.1.1	Vidējais nakšņojumu skaits tūristu mītnēs mēnesī	~1600
B.1.2	Vidējais viendienas ceļotāju skaits mēnesī	7500 (gadā) / 625 (mēnesī) - Slutišķu sādžai
B.1.3	Tūrisma jomas relatīvais pieaugums galamērķa ekonomikā (% IKP)	~5%
B.1.4	Tūristu izdevumi (EUR) dienā	66,3 EUR (ārvalstu), 59,5 EUR (vietējie tūristi)
B.1.5	Viendienas ceļotāju izdevumi (EUR) dienā	23,62 eiro (vid. mēnesī kultūrpateikšanai uz 1 cilvēku)
B.2	TŪRISMA PAKALPOJUMU SNIEDZĒJU VEIKTSPEJA	
B.2.1	Vidējais tūristu uzturēšanās ilgums (naktis)	1,7 nakts (ārvalstu tūristi), 1,5 nakts (LV tūristi)
B.2.2	Gultasvietu noslogotība tūristu mītnēs mēnesī un vidēji gadā	gadā ~20%, mēnesī svārstās no 5% līdz 65% atkarībā no sezonas
B.3	NODARBINĀTĪBAS APJOMS UN KVALITĀTE	
B.3.1	Cik liela daļa (%) no tieši tūrismā strādājošiem ir kopējā galamērķa nodarbinātībā	nav datu
B.3.2	Cik liela daļa darbavietu (%) tūrismā ir sezonālas	>50%
B.4	TŪRISMA PIEGĀDES KĒDE	
B.4.1	Proportcionāli (%) cik daudz pārtikas, dzērienu, preču un pakalpojumu, kas iekļauti tūrisma pakalpojumu sniedzēju piedāvājumā, ir vietējā reģiona izcelsmes	nav datu, taču lauku tūrisma mītnēs - izteikti lielākā daļa

Par papildu atdevi no investīcijām kultūras mantojumā Ludzas novada pašvaldība nosaka un iekasē pašvaldības nodevas, tostarp par tirdzniecību publiskās vietās (Ludzas pilskalnā un pilsētas vēsturiskajā centrā Lielā latgaļu tirgus vai citu publisko pasākumu laikā). Nodevas apmēru (no 1,42 līdz 21,34 euro par atļauju) nosaka Ludzas novada domes apstiprinātie saistošie noteikumi Nr.36 "Par Ludzas novada pašvaldības nodevām"¹⁵.

Investīcijas uzlabos valsts nozīmes arhitektūras pieminekļa tehnisko stāvokli un vizuālo pievilcību, uzlabojot Latvijas senākās pilsētas kultūrvēsturisko vidi. Tiks dota iespēja izmantot nacionālas nozīmes kultūras pieminekli pilsētas zīmolvēstības stratēģiskai stiprināšanai. Vietējai sabiedrībai palielināsies vēlme lepoties ar dzīvi novadā, vest uz atjaunoto vietu savus viesus. Tas stiprinās vietas piederības sajūtu un identitāti, lokālpatriotismu. Atbildīgāka attieksme par senajām kultūras vērtībām rosinās plašāku diskusiju sabiedrībā, veicinās kultūras apziņas pieaugumu. Ludzas pilsdrupas ir viena no Latgales augstienes pakalniem un "zilajiem ezeriem" raksturīgajām simboliskajām vietām ar izcilu skatu perspektīvu. Tā ir nozīmīga ne vien Ludzas novada, bet arī Latgales un Latvijas mērogā. Nemateriālā kultūras mantojuma tradīciju

¹⁵ <http://www.ludza.lv/pasvaldibas-kalendars/saistosie-noteikumi/>

uzturēšana, vietas autentiskums, latgaliešu viesmīlīguma tradīcijas un dabiska māka viesiem justies gaidītiem papilda šīs vietas dzīvotspēju ilgtermiņā.

Investēšana kultūras mantojumā radīs tādus jaunus un tematiski saskaņotus kultūras tūrisma pakalpojumus, kas sekmēs:

- kultūras tūrisma pakalpojumu tīklveida attīstību, iekļaujoties esošajā tūrisma plūsmā Dienvidlatgalē, integrējot to ar Māras un Daugavas kultūrvēsturisko ceļu un tematiski saistītiem tūrisma maršrutiem;
- plānoto kultūras objektu apmeklējumu un pieredzējuma kvalitāti, ceļotāju vēlmi ieteikt šo vietu apmeklēt citiem;
- pieaugumu tūristu mītnēs pavadīto nakšu skaita ziņā, izveidojot jaunus izglītojošus un interaktīvus pakalpojumus, kas citu starpā pieejami arī vakaros vai starpsezonas laikā;
- ar kultūras objektu piekļuves nodrošināšanu saistītās publiskās infrastruktūras attīstību (pakalpojumi būs pieejami ~300 dienas gadā, taču publiskās piekļuves infrastruktūra – visu gadu bez ierobežojumiem);
- tūrisma piedāvājuma dažādošanu, papildinot kultūras mantojuma teritoriju apmeklējumu ar dabas mantojumu un Latvijas ainaviskās daudzveidību saistītiem citiem tūrisma pakalpojumiem;
- daudz plašāku starpsektoriālas pieejas veicināšanu, novērtējot kultūru kā ceturto pīlāru – plaši integrētu un neatdalāmu resursu līdztekus ilgtspējīgai ekonomiskai izaugsmei, tīras dabas pamatnes saglabāšanai un personības pilnveidei.

2.5. Stratēģijas darbības termiņš

Vidējā termiņa darbības stratēģija astoņiem gadiem 2017.-2025., kas saskaņota ar sadarbībā iesaistīto pārējo Dienvidlatgales vienotā kultūras un dabas mantojuma objektu stratēģijām.

2.6. Galvenās mērķgrupas

Segmentēšanas grupas veidotas pēc nozīmīgākajām pazīmēm. Prioritārās mērķgrupas veidojas no šo pazīmju summas.

4.tabula. Ludzas pilsdrupu galvenās mērķgrupas pēc nozīmīgākajām segmentēšanas pazīmēm.

	AUGSTA PRIORITĀTE	PRIORITĀTE
ceļotāju kompānijas sastāvs	organizētas grupas (tūrisma firmu vai darba kolektīvu u.c.)	individuālie tūristi (t.sk. ģimenes, draugu kompānijas)
ceļojuma motīvs	kultūras tūrists (izzinoši ceļojumi, t.sk. publisko kultūras pasākumu apmeklēšana)	ar piedzīvojumu tūrisma saistīts - ūdenstūrists
ceļošanas transporta līdzeklis līdz tūristu piesaistēm	autobuss	vieglā automašīna (ūdenstūristu segmentam – laiva). Mazāk nozīmīgi – velo.
maksātspēja	vidēja maksātspēja	zema maksātspēja
ceļotāju cilmvieta	Pierīga, Rīga, Vidzeme, Zemgale, lielākās Latvijas pilsētas, Daugavpils	Lietuva (perspektīvā – R-Krievijas apgabali, Baltkrievija)
demogrāfiskās pazīmes	ceļotāji darbības vecumā	seniori, skolēni
dzīvesstils & izturēšanās	tradīciju cienītāji, ne pārāk augsts prasīgums, atvērtība jauniem izmēģinājumiem, vēlmei līdzdarboties, izmēģināt	tuvākās lielpilsētas "mājās sēdētāji", pasākumu apmeklētāji

Līdz šim pamatā izteikti lielākā daļa ceļotāju ierodas uz Ludzu pirmo reizi un atkārtotas vizītes sastāda aptuveni 20%. Precīza vērtējuma vai uzskaites gan nav, taču publisko pasākumu sfēra, jaunu produktu veidošana kāpinātu aktualitāti apmeklēt Ludzu atkārtoti. Šāda veida stratēģija Latvijā, kur kopumā ir mazs tirgus, ir vitāli svarīga, jo 80% no apmeklējumiem ir vietējo ceļotāju. Otrs virziens ir censties palielināt eksporta plūsmas apjomu.

III PAREDZĒTO RĪCĪBU DAĻA

3. Plānotās darbības rezultāti

3.1. Prioritārās plānotās darbības un atjaunojamā, pārbūvējamā vai jaunbūvējamā infrastruktūra

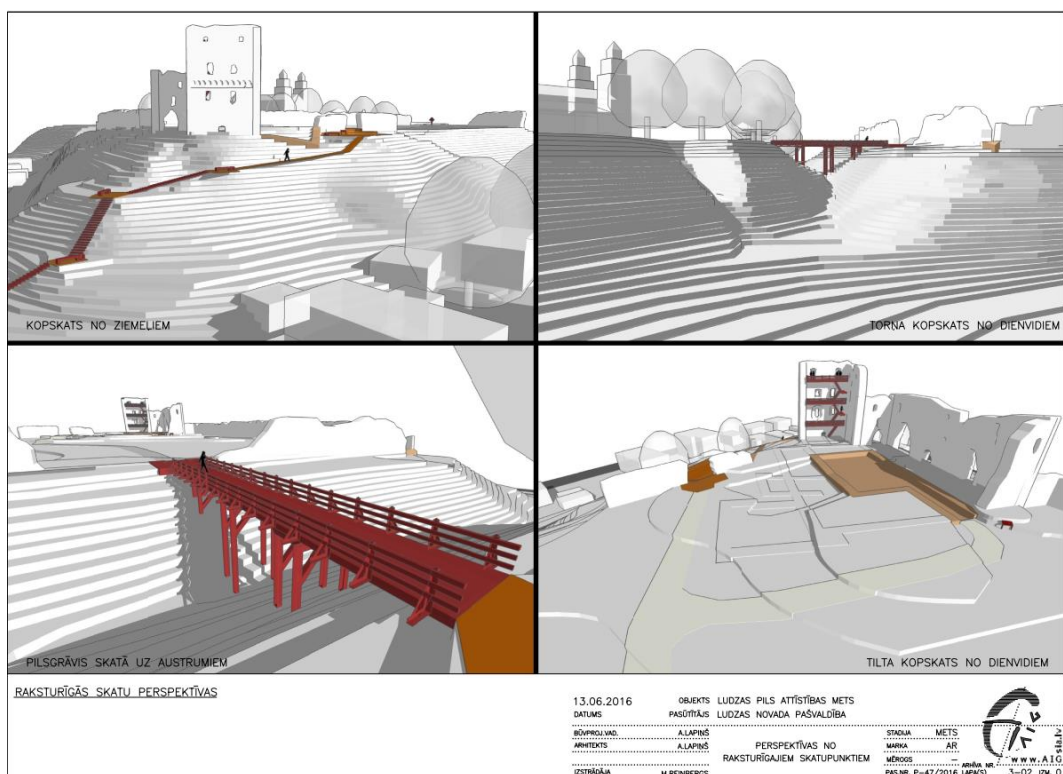
Risināmā problēma: Pilsdrupu konservācija un teritorijas labiekārtošana būtiski uzlabos objekta piekļuvi, tādējādi uzlabojot Ludzas kā senākās Latvijas pilsētas pievilcību. Pilsdrupas ir pilsētas un arī Latgales mēroga simbols ar lielu potenciālu, līdz šim novada un reģiona zīmolvedībā tikai daļēji iesaistītām vērtībām. Pilsdrupas ir senākās pilsētas “senuma simbols”, tomēr ja netiks veikti pilsdrupu konservācijas darbi, tad tuvākajā nākotnē objektu nāktos slēgt apmeklētājiem. Šis objekts ir nozīmīga pieturvieta – elements populārākajā D-Latgales tūrisma maršrutā. Tā kvalitāte ietekmē visas Latgales apmeklējuma apmierinātību, vēlmi rekomendēt apceļot reģionu.

Tehniskajā projektā labiekārtošanas darbi tiks dalīti kārtās, atsevišķi nodalot apgaismojuma ierīkošanas darbus, tiltiņa un skatu platformas izbūvi. Projekta mērķis ir nodrošināt valsts nozīmes kultūras pieminekļa saglabāšanu un atjaunošanu, izveidojot pils kompleksu par vērtīgu, atraktīvu un interesantu tūrisma galamērķi.

Galvenās darbības:

1. Ludzas **pilsdrupu konservācijas 2.kārtas** darbi “Pilsdrupu apkārtmūra konservācija” un 3.kārtas darbi “Galvenās pils pilsdrupu konservācija” (ir izstrādāts tehniskais projekts).
2. **Arheoloģiskā un ģeotehniskā izpēte** (darbus nepieciešams veikt pirms tehniskā projekta pilskalna labiekārtošana darbiem izstrādes, t.sk. galvenās pils pagalma atsegšana, arheoloģiskā izpēte pagalma un tilta zonā, grunts ģeotehniskā izpēte).
3. **Tehniskā projekta izstrāde** atsegto mūru konservācijas un labiekārtošanas darbiem (apgaismojuma ierīkošanai, kāpņu un margu izbūve, tiltiņa un skatu platformas izbūvei).
4. **Būvdarbi** (saskaņā ar tehnisko projektu labiekārtošanas darbiem, apgaismojuma ierīkošanai, kāpņu un margu izbūve, tiltiņa un skatu platformas izbūvei).

2016.gada februāris – jūlijs **izstrādāts Ludzas viduslaiku pils attīstības mets**. 19.07.2016. saņemts VKPAI lēmums konceptuāli piekrist objekta “Ludzas viduslaiku pils Baznīcas ielā 56, Ludzā, Ludzas novadā attīstības iecere” tālākai detalizācijai ar nosacījumu - ar zemes reljefa pārveidojumiem saistītu darbu laikā jānodrošina arheoloģiskā izpēte.

15.attēls. Objekta plānotas rekonstrukcijas vizualizācija

Kultūras pieminekļu izpētes, glābšanas un restaurācijas programmas 2016. gadam ietvaros ir **veikta Ludzas pilsdrupu konservācijas 1.kārta** – Pilsdrupu konservācijas avārijas stāvokļa novēršanas darbi: pilsdrupu apkārtmūra posma T1-U1 mūra kodola papildināšana, pilsdrupu apkārtmūra posma O1-P1 mūra fragmenta gala nostiprināšana, galvenās pils pilsdrupu arku nostiprināšana.

Pilsdrupu konservācijas 1.kārta izmaksas sastāda EUR 16 087,72 (t.sk. EUR 15 000,00 VKPAI programmas finansējums; EUR 1 087,72 pašvaldības budžeta finansējums); būvuzraudzības izmaksas EUR 2 420,00 (pašvaldības budžeta finansējums); autoruzraudzības izmaksas EUR 305,67 (pašvaldības budžeta finansējums).

3.2. Attīstāmie pakalpojumi

Ludzas pilsdrupu izpēte, konservēšana un labiekārtošana pievilcīgas tūristu piesaistes izveidei un piekļuves ērtību palielināšanai nodrošina tūrisma pakalpojumu attīstīšanas iespējas, kuru izveide un pieprasījums argumentēti pamatots 1.3.nodaļā:

1) skatu platformas izbūve, kas būtiski palielina vietas pievilcīgumu, ļauj akcentēt vietas kultūras un dabas mantojuma sasaisti. Šāds akcents tiek iesaistīts gan individuālo – pašvadīto ekskursiju norises laikā, gan arī organizēto grupu ekskursiju laikā vietas pieredzējuma kvalitātes paaugstināšanai. Tas papildina uzturēšanās laiku pilsētā un kultūras mantojuma objektā. Piešķir apmeklējumam konkrētu telpisko uzsvāru, ieskicē vietas lokālo maršrutu.

2) Ludzas pilsdrupu izgaismošana un vides pievilcības palielināšana, kas palielina objekta apmeklējuma pievilcību diennakts tumšajā laikā, īpaši

starpsezonas vakaros. Netieši tas ietekmēs citu plānoto kultūras objektu apmeklējumu un arī pavadīto nakšu tūrisma mītnēs skaita pieaugumu.

3) Piedāvāto pakalpojumu pilnveide un dažādošana – tematiska ekskursija-priekšnesums gida pavadībā ar scēniskās interpretācijas elementiem. Skatuvizēta ekskursija ar lielāku apmeklētāju līdziesaisti, paralēlismu starp viduslaikiem un latgaļu vērtībām tolaik salīdzinājumā ar mūsdienām, rada šī pakalpojuma augošu pieprasījumu.

4) Lielais Latgaļu tirgus tiek plānots kā novada un Latgales reģiona zīmolphasākums ar starptautisku rezonansi vismaz Baltijas mērogā, perspektīvā sasniedzot vēl lielāku starptautiskumu. Galvenais virziens ir autentisku amatnieku tradīciju kopšana un senākās autentiskās tirdzniecības vietas nodrošinājums. Sadarbībā ar Latvijas Etnogrāfiskā Brīvdabas muzeja Lielo gadatirgu, Valmieras Simjūda gadatirgu, vairākiem citiem nozīmīgiem senatnīgo tradīcij gadatirgiem tiek izveidota “Tradicionālo gadatirgu asociācija”, kas nosaka tematiskos principus, savstarpējo sadarbību, nemateriālā kultūras mantojuma vērtību popularizēšanu, dzīvās vēstures iesaisti.

Lielais Latgaļu tirgus jāstiprina un jāpozicionē kā alternatīva Brīvdabas muzeja gadatirgum autentiskā vidē ar motivējošu pieprasījumu seno tradīciju ilgtermiņa kopšanai. To var panākt ar pievilcīgas vides labiekārtošanu par senāko uzskatītajā Latvijas pilsētā. To pastiprina ar augstas raudzes pasākuma zīmolu stiprinošām veicināšanas darbībām, kas veido atgādinājumu kopumu un stiprina sabiedrības aktualitāti. Scēniskās interpretācijas mazformāta priekšnesumi tiktu attīstīti kā daļa no tūrisma pakalpojuma Ludzas pilskalnā, attīstot senos stāstus un pievienojot dabiskās vides dramaturģijas elementus.

Lielais latgaļu tirgus ir augstas raudzes pasākums ar pievilcīgu formātu tūrisma eksportam, kam piemīt liels potenciāls. To atbalsta Rēzeknes tuvums kā eksportam nozīmīgs pakalpojumu centrs. Jau esošie 15-20% no pakalpojumiem ir tūrisma eksporta daļa, ko daļēji nodrošina atrašanās kaimiņvalstu robežu tuvumā. Ludzai jāklūst kā savulaik *Oktoberfest* Vācijā, kur pasaulē pakļīdušie ar latgaliešu saknēm brauc svinēt savu latvietību.

Liela daļa no tautas tradīcijām, kas iekļautas Latvijas Kultūras kanonā, rod savu izpausmi Lielā Latgaļu tirgus laikā (piemēram, rudzu maize, Latgales podniecība, tautas tērps, Latvju dainas). Jau uzsākta saruna par stratēģiskas “autentisko tradīciju gadatirgu asociācijas veidošanu” ar Latvijas Etnogrāfisko brīvdabas muzeju, Simjūda gadatirgu Valmierā u.c., kas uzsvērtu senās tradīcijas un nemateriālā kultūras mantojuma vērtību. Zīmīgi senie vēstures fakti ļauj veidot nepārtrauktas nācijas tūkstošgades stāstu ar 1177.gadu kā simbolisku pirmsākumu augsti attīstītai pilsētai, kuras devums Eiropas kultūras telpai nav apšaubāms.

3.3. Telpu noslogojuma prognoze un apmeklējumu skaits

Kultūras mantojuma piekļuve publiski ir nodrošināta visu gadu – 365 dienas. Pakalpojumi tiek piedāvāti atbilstoši pieprasījumam, saskaņojot ar TIC darba laiku, bet ne mazāk kā 200 dienas gadā. Lielais Latgaļu tirgus ir regulārs ciklisks pasākums, kas norisinās trīs dienas, koncentrē lielu apmeklētāju daudzumu un aktualizē vietas apmeklēšanas aktualitāti pārējā gada laikā.

5.tabula. Esošais vērtējums un prognozētais apmeklējumu skaits Ludzas pilsdrupās

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
30000	32000	33000	37000	40000	43000	46000	49000	50000

Optimālais apmeklējumu skaits Ludzas pilsdrupās varētu palielināties līdz 50000 apmeklējumu gadā. Tas radītu lielāku ekonomisko atdevi pilsētai, novadam un reģionam, vienlaikus nenoplicinātu kultūras mantojuma vērtības. Tā ir prognozējamā sasniedzamā vērtība līdz 2023.gadam. Ap 20000 apmeklējumu pieaugums nozīmētu 10-15% pieaugumu ik gadu, kas panākams ar mērķtiecīgu investēšanu objekta un tūrisma pakalpojumu pilnveidē, ar resursu apvienojumu D-Latgales galamērķa pozicionējumā stiprināšanai un prasmīgām tirgvedības darbībām, Latgaļu lielākā tirgus zīmola pozicionēšanu. Konkurētspējas pamatu nodrošinātu tieksšanās uz kvalitatīva pieredzējuma veidošanu, kvalitatīviem saistītajiem pakalpojumiem un apmeklētāju atsaucības, sajūsmas un vēlmes rekomendēt panākšanu. Tas ilgtermiņā spētu noturēt arī pieaugošu kvantitatīvo pieprasījuma pusi. Nozīmīgu daļu lojalitātes veidotu attīstāmais latgaliskās viesmīlības standarts.

3.4. Riska izvērtējums infrastruktūras attīstības projekta īstenošanā un riska mazināšanas pasākumi

6.tabula. Riski, to īstenošanās varbūtība un prevencija

Nr.	Risks	Riska apraksts	Riska ietekme	Iestāšanās varbūtība	Riska novēršanas vai mazināšanas pasākumi
1.	Finanšu	Projekta īstenošanas laikā tiek identificēti neparedzēti papildus darbi	Augsta	Vidēja	Regulāra draudzes finanšu kontrole, budžeta plānošana. Nepieciešamības gadījumā konsultācijas ar pašvaldības juristiem un finanšu analītiķiem.
2.	Īstenošanas	Iespējamās problēmas (aizkavēšanās, izmaiņu nepieciešamība iepirkuma procedūru realizēšanā)	Augsta	Zema	Izstrādājot iepirkuma dokumentāciju, tika ņemta vērā pieredze no iepriekš realizētām iepirkuma procedūrām, iekļauti kvalificēti pašvaldības speciālisti iepirkuma komisijā.
3.	Rezultātu un uzraudzības rādītāju sasniegšanas	Kvalificētu speciālistu ierobežota pieejamība, it īpaši būvniecībā	Augsta	Vidēja	Līgumā par būvdarbu īstenošanu, paredzēt sankcijas par nekvalitatīvu darbu izpildi, nosakot garantijas termiņu un garantijas laika garantiju, kurā izpildītājs novērš nekvalitatīvi veiktos darbus, augstas kvalifikācijas būvuzrauga un autoruzrauga piesaiste.
4.	Projekta vadības	Līgumsaistību neievērošana no komersanta- būvdarbu veicēja puses. (termiņi, būvdarbu kvalitāte u.c)	Augsta	Vidēja	Projekta īstenošanā tiks piesaistīts kvalificēts būvuzraugs un autoruzraugs, lai nodrošinātu pārbūves darbu kvalitāti. Līgumā par darbu veikšanu tiks paredzēti i līgumsodi par darbu savlaicīgu neuzsākšanu un nobeigšanas termiņu kavējumiem.
5	Projekta	Izmaiņas projekta	Vidēja	Zema	Projekta vadības personāla motivācijas

	vadības	vadības personālā projekta realizācijas laikā			pasākumi, komandas darbs projekta realizācijā. Regulāra konsultēšanās ar pašvaldības attīstības nodaļas speciālistiem.
--	---------	---	--	--	--

Finansējuma trūkuma gadījumā daļai darbu (piemēram, skatu platformas izbūvei) tiktu nodrošināts pašvaldības līdzfinansējums vai kā alternatīva tiktu meklēts papildu finansējums arī ārpus pašvaldības budžeta.

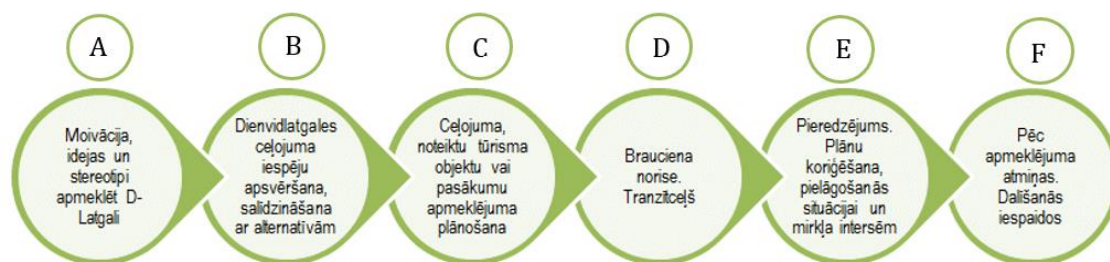
3.5. Plānotie tirgvedības un publicitātes pasākumi

Kopīgas mārketinga aktivitātes tiek plānotas vienoti ar pārējām Dienvid-Latgales pašvaldībām – pēc stratēģiski izvēlētās potenciālo ceļotāju – apmeklētāju mērķgrupas lēmumu pieņemšanas un pakalpojuma saskarsmes punktu visaptverošas pieejas, kas nodēvēta par:

TŪRISTA CEĻŠ UZ DIENVIDLATGALI

Tas ļauj katrā no etapiem izmantot iedarbīgāko mārketinga komunikācijas līdzekli un nefragmentēt Ludzas novadam vienam savrupas un ne-integrētas tirgvedības aktivitātes. Šī sadaļa ir precīzi un atbildīgi īstenojama, lai nodrošinātu plānoto apmeklējumu skaita pieaugumu. Šobrīd kopīgajā stratēģijā paredzētas nozīmīgākās kopīgas mārketinga aktivitātes – pakārtoti katram ceļotāju saskarsmes punktam – lēmumu pieņemšanas etapam. Taču noteikti tās tiks papildinātas, ņemot vērā iesaistītās puses un to integrēto mārketinga komunikācijas sistēmu iespējas. Tikt piesaistīta Ludzas TIC darbība, Latgales tūrisma asociācijas “Ezereme” kopīgās aktivitātes, novada pašvaldības sabiedrisko attiecību speciālistu un kultūras pasākumu rīkotāju kapacitāte un papildinoši tirgvedības pasākumi.

Tiek ievēroti precīzas komunikācijas labas prakses principi, izceļot investīciju finansēšanas avotu, sadarbības partnerus u.c. Ikvienu publicitātes pasākuma mērķa ir konversijas likme – cik liela atdeve instrumentam ir no uzmanības pievēršanas līdz reālai ceļošanai un kāda ir reālo apmeklētāju proporcija pret ieguldītajiem resursiem.

16.attēls. Publicitātes plāna ietvars.

[Stratēģija tiks papildināta ar katram etapam atbilstoša mārketinga pasākuma aprakstu]

Publicitātes materiālos tiks norādīta informācija par ES fondu līdzekļiem un citiem piesaistītā finansējuma avotiem, kas tiks izmantoti Ludzas pilsdrupu ilgtspējīgas darbības nodrošināšanai. Detalizētāks vismaz 25 vienoto tirgvedības pasākumu plāns iekļauts vienotajā D-Latgales stratēģijā.

IV STRATĒGIJAS MONITORINGS UN ILGTSPĒJA

4.1. Monitoringa rādītāji

Precīzākai Ludzas pilskalna apmeklētāju plūsmas uzskaitēi, kas palīdzētu apzināt apmeklējumu intensitāti laikā un telpiski, īpaši ārpus organizētajām ekskursijām un Ludzas TIC darba laika, paredzēts uzstādīt automatizētos elektroniskos apmeklētāju skaitītājus¹⁶. Tas palīdzētu precizēt esošā skaita vērtējumu, pamatot infrastruktūras un ieguldīto resursu atdevi, plānot turpmāku stratēģisko attīstību.

Valsts tūrisma attīstības stratēģiskie dokumenti¹⁷ nosaka šādus sasniedzamos politikas rezultātīvos rādītājus, kas tiktu uzskaitīti arī plašākā kontekstā, lai mērītu ieguldīto resursu atdevi vidējā termiņā:

- ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaita pieaugums;
- vidējās noslodzes (gultas vietu noslogojums) palielināšanās tūristu izmitināšanas mītnēs ārpus noslogotākās vasaras sezonas (izņemot jūniju-augustu);
- viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējo izdevumu pieaugums diennaktī;
- ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējo izdevumu pieaugums gadā; (noslēdzošie divi rādītāji tiktu monitorēti nacionālā vai Latgales reģiona līmenī, jo ne visi izdevumi koncentrējas lokāli).

Ludzas novadam nav raksturīga dominējoša starptautiskā tūrisma plūsma. Tāpēc izvirzāmi trīs citi papildus monitorējamie rādītāji:

- kopējais apmeklējumu skaits tūristu piesaistēs (pasākumos un objektos);
- apmeklētāju kvalitatīvi pavadītā laika pieaugums tūristu piesaistēs un galamērķī kopumā;
- apmierinātība ar tūrisma pakalpojumu kvalitāti;
- piesaistīto tirgotāju skaits Lielajam latgaļu tirgum.

4.2. Plānotās attīstības ilgtspējas pamatojums

Pilnveidotās vai jaunbūvētās infrastruktūras uzturēšana ir aktuāla vismaz piecus gadus pēc projekta pabeigšanas. Pēc projekta ieviešanas pašvaldība turpinās veikt objekta ikdienas uzturēšanas darbus. Ludzas novads jau līdzšsinējā pašvaldības pastāvēšanas laikā ir apliecinājis veiktspēju gan par pašvaldības budžeta līdzekļiem, gan piesaistot ārējo finansējumu uzturēt pilskalnu, attīstīt vairākus pakalpojumus. Pilsdrupu pastāvēšana ir daļa no ainavas mainības un tās saglabājušās jau gadsimtiem ilgi, liecinot par vietas un cilvēku vēsturisko diženumu. Piedaloties šīs ieceres īstenošanā, pašvaldība atbildīgi uzņemas saistības pilnveidotās un jaunbūvētās infrastruktūras uzturēšanai vismaz piecus gadus pēc projekta pabeigšanas un ilgtermiņā vēl

¹⁶ Chambers Electronics Radio Beam RBXC skaitītājs <http://www.chambers-electronics.com/bicycle-counter-rb/> vai V-Count 3D+ <http://v-count.com/products/v-count-3d/>

¹⁷ Latvijas Tūrisma attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam

ilgāk. Šādu publiski pieejamu nacionālas nozīmes simbolisku vietu nav racionālu apsvērumu privatizēt, tai jāsaglabājas kā pašvaldības apsaimniekotai publiski plaši pieejamai telpai.

Ilgospējas uzturēšana stiprināta arī ārpus Ludzas novada **stratēģiskā redzējuma un stipras misijas** vietas vērtību saglabāšanā nākamajām paaudzēm. Saskaņā ar 19.05.1994. likumu "Par pašvaldībām" 21. panta pirmās daļas 8.punktu, kas nosaka, ka pašvaldībai likumā noteiktā kārtībā ir pienākums izstrādāt pašvaldības teritorijas attīstības programmu un 15. panta pirmās daļas 5.punktu, kas nosaka, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir **rūpēties par kultūru un sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu** un tautas jaunrades attīstību, sniedzot organizatorisku un finansiālu palīdzību kultūras iestādēm un pasākumiem, kā arī **atbalstot kultūras pieminekļu saglabāšanu**, katru gadu atvēlot šiem darbiem daļu pašvaldības budžeta.

Saskaņā ar plānoto iepirkuma dokumentāciju, būvdarbu veicējam būs paredzēts veikto darbu garantijas termiņš piecus gadus pēc būvdarbu pabeigšanas. Būvdarbu veicējam jāuzņemas atbildība par veikto darbu kvalitāti un par saviem līdzekļiem jānovērš identificētie trūkumi visā garantijas periodā. Lai tādu situāciju nepieļautu, regulāri tiks uzraudzīta veikto darbu kvalitāte pašvaldībai piederošajā nekustamajā īpašumā.

PIELIKUMI

1. Infrastruktūras attīstības projekta īstenošanas teritorijas kartoshēma

Ludzas pilsdrupu novietojums pašvaldībai piederošajā īpašumā: Baznīcas ielā, Ludzā. Avots: Google.maps